

AUTEURS
ANNEMARIE VAN HINSBERG
JOLINE VERLOOVE
SIHAM EL MOUSSAOUI
GIJS VAN BEEK

Kennisplatform
Integratie &
Samenleving

UTRECHT, NOVEMBER 2018

JONGEREN
VOOR
MELDWIJZER
DISCRIMINATIE

↓
BEN JIJ
GEDISCRIMINEERD?
EN ZOU JE DAT WILLEN
MELDEN?

WANNEER IS
ER EIGENLIJK
SPRAKE VAN
DISCRIMINATIE?
Z.O.Z. →

Evaluatie discriminatie- meldwijzer voor jongeren

HEEFT
TOCH
GEEN
ZIN!

ZE
KUNNEN
NIETS VOOR
JE DOEN

MELDEN
VRAAGT
MOED

MEGA
INGEWIKKELD
EN DUURT
HEEPEL LANG

JE HEBT HET
RECHT VOOR
JEZELF OP TE
KOMEN

ALS JE
NIKS DOET
GEBURT ER
NIKS

JE KUNT
NEMAND
VERTROUWEN

LOS HET
GEWOON
ZELF OP

WIE
GELOOFT
JE?

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	DOEL.....	3
1.2	AANPAK.....	3
2	De uitkomsten van de evaluatie.....	5
2.1	ACHTERGROND RESPONDENTEN.....	5
2.2	ERVARING MET DISCRIMINATIE EN HET MELDEN ERVAN.....	6
2.3	HOE WAARDEREN DE JONGEREN DE MELDWIJZER?.....	7
2.4	MELDINGSBEREIDHEID EN VERTROUWEN.....	9
3	Conclusie.....	11
4	Aanbevelingen.....	12
	Literatuur.....	14
	Bijlage.....	15

1 Inleiding

In Nederland ervaart bijna de helft van de jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond discriminatie op basis van hun etnische en culturele achtergrond. Uit onderzoek (Andriessen et al. 2014) blijkt dat slechts een op de acht van alle ervaringen met discriminatie wordt gemeld. Sommige jongeren¹ met een migratieachtergrond zien discriminatie vooral als een 'fact of life', waar dus niks aan te doen is.

Daarom is de discriminatiemeldwijzer (DMW) in het leven geroepen, een samenwerking van Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS) met het College voor de Rechten van de Mens, de Nationale ombudsman, het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het meldpunt internet discriminatie (MiND) en de Landelijke Vereniging tegen Discriminatie. Deze meldwijzer, in de vorm van een papieren flyer, heeft als doel om kennis over het melden van discriminatie bij jongeren te vergroten evenals de naamsbekendheid van de betrokken organisaties. Hierdoor moet de meldingsbereidheid toenemen en het melden zelf simpeler worden.

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft aan Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS) gevraagd of deze meldwijzer voor de beoogde doelgroep voldoet. Gezien het brede maatschappelijke belang hebben wij besloten vanuit de portaalfunctie van KIS deze vraag te beantwoorden.

1.1 DOEL

Door het uitvoeren van een evaluatie wil het ministerie van SZW inzicht krijgen in hoeverre de meldwijzer de beoogde doelen realiseert. De evaluatie moet antwoord geven op de volgende vragen:

- Vinden jongeren de papieren vorm van de meldwijzer zinnig of ontvangen ze de informatie liever op een andere manier, bijvoorbeeld digitaal?
- Leidt de meldwijzer tot meer kennis over hoe en waar je kunt melden?
- Maakt de meldwijzer melden makkelijker?
- Vergroot de meldwijzer de meldingsbereidheid onder jongeren?
- Geeft de meldwijzer vertrouwen dat melden wél zin heeft?

1.2 AANPAK

De meldwijzer is via intermediairs verspreid onder jongeren op verschillende locaties. Op elke locatie lieten zij circa 25 à 30 jongeren een vragenlijst over de meldwijzer invullen. De intermediairs ontvingen voor hun rol een bescheiden vrijwilligersvergoeding. De jongeren die de vragenlijst invulden, kregen een gadget als bedankje.

De meldwijzer met vragenlijst is op deze manier op de volgende plekken uitgezet:

- Bijlmer Parktheater, via een stagiair
- Stichting Hindoestani Den Haag, via een stagiair
- Salaam4You, via dochter van voorzitter
- Multicultureel Jongerengeluid, via een vrijwilliger
- STIPStudenten, via de voorzitter bij werkgroepen en actieve leden
- ROC Schiedam, via een docent
- Muradiye Moskee Schiedam, via een vrijwilliger
- Jou Utrecht, via een vrijwilligers

---

¹ Movisie, het College voor de Rechten van de Mens en de Nationale ombudsman kregen dit beeld naar aanleiding van gesprekken met jongeren met een migratieachtergrond. Deze gesprekken vonden plaats tijdens een focusgroep met jongeren t.b.v. de discriminatiemeldwijzer.

Daarnaast zijn de meldwijzers ook uitgezet via:

- ADV Kennemerland, Art 1 midden Nederland en via de Landelijke Vereniging tegen Discriminatie ook verspreid onder andere ADV's
- College voor de Rechten van de Mens tijdens voorlichtingen voor jongeren
- Baliemedewerkers politie en via voorlichtingsbijeenkomsten voor politieagenten rond diversiteit binnen de politie
- Amnesty International tijdens bijeenkomsten rondom de theatervoorstelling F*ck the police
- Anne Frank Huis, hier is het met name verspreid onder professionals en tussenpersonen
- Welzijnsorganisatie Bindkracht 10
- Jongerenafdeling van voetbalclub NEC

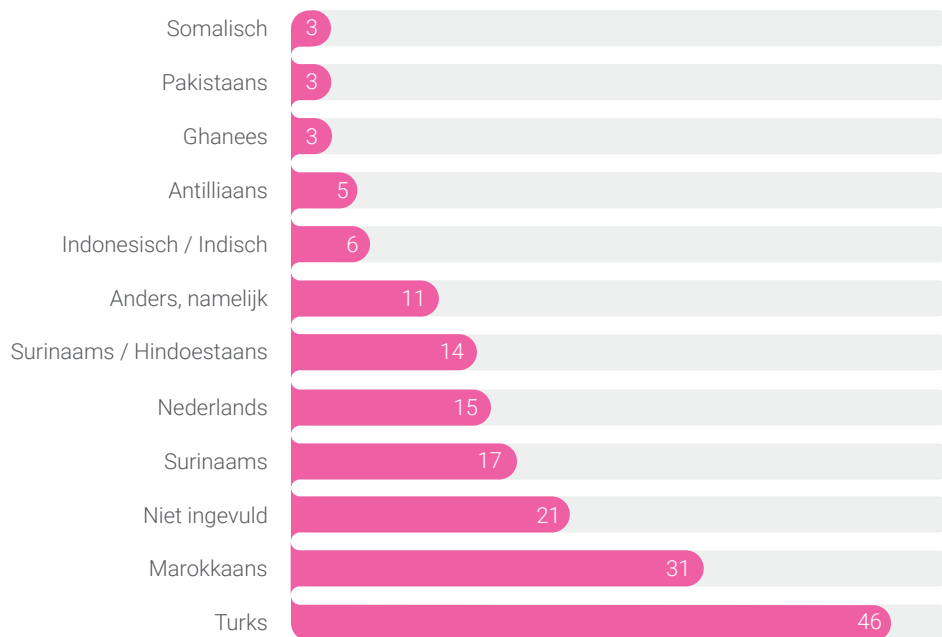

2 De uitkomsten van de evaluatie

2.1 ACHTERGROND RESPONDENTEN

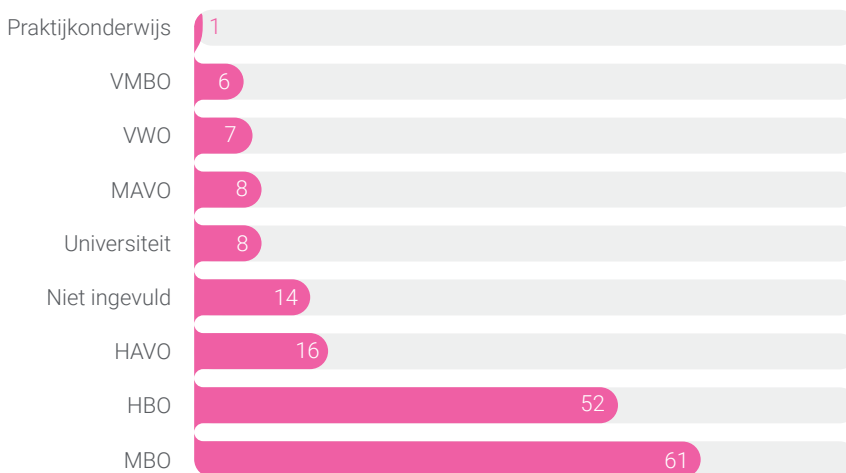
In totaal hebben 190 jongeren de enquête ingevuld. Het merendeel van deze jongeren heeft een migratieachtergrond en is tussen de 16 en 20 jaar. Bij het invullen van de vraag over hun afkomst konden de jongeren meerdere opties aanvinken. Een aantal jongeren gaf daarbij Nederlands én een migratieafkomst aan, bijvoorbeeld Ghanees en Nederlands, of Hindoestaans en Nederlands.

HERKOMST JONGEREN

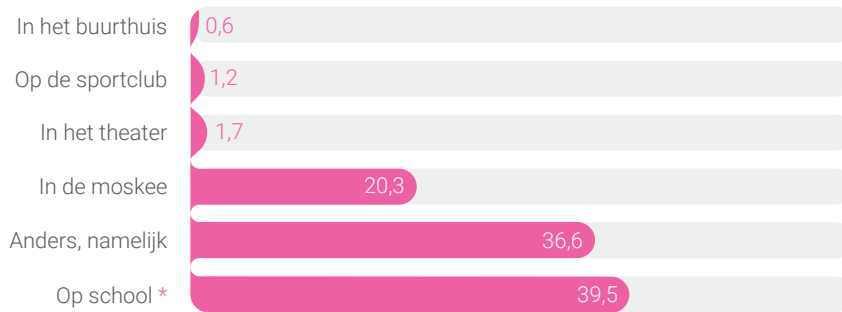
Het opleidingsniveau van de jongeren is divers. Een duidelijke meerderheid volgt wel een mbo- of hbo-opleiding. Alle jongeren die meededen wonen in de Randstad.

OPLEIDING

De jongeren ontvingen de meldwijzer op verschillende locaties: op school, in de moskee, in het theater, op de sportclub en in het buurthuis. Een deel van de jongeren vinkte 'anders' aan. De categorie 'anders' verwijst naar de intermediairs van Salaam4You, Multicultureel Jongerengeluid en Stichting Hindustani die ook via persoonlijke netwerken de meldwijzer uitdeelden.

WAAR HEB JE DE DISCRIMINATIEMELDWIJZER ONTVANGEN?

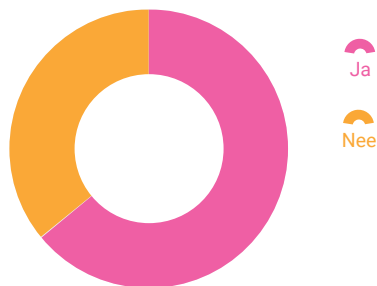

* Dit kunnen alle soorten scholen zijn, van basisschool tot universiteit

2.2 ERVARING MET DISCRIMINATIE EN HET MELDEN ERVAN

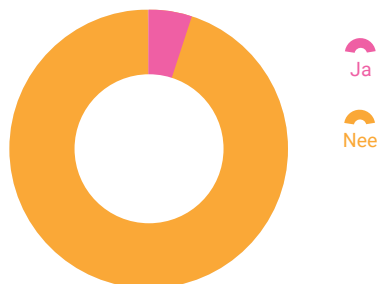
63% van de jongeren geeft aan zelf wel eens gediscrimineerd te zijn of er getuige van te zijn geweest.

BEN JE WEL EENS GEDISCRIMINEERD OF ERVAN GETUIGE GEWEEST?

Van de jongeren die wel eens discriminatie hebben meegemaakt (111 in totaal), heeft echter 94% dit niet gemeld. Zeven jongeren hebben wél discriminatie gemeld: drie bij de politie, één bij het College voor de Rechten van de Mens en drie bij 'anderen', voornamelijk vertrouwenspersonen op school.

HEB JE DISCRIMINATIE WEL EENS GEMELD BIJ EEN INSTANTIE?

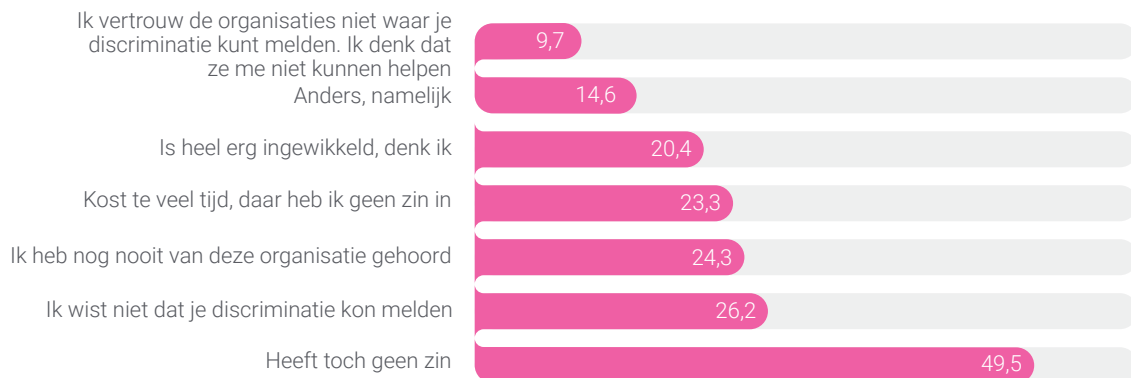

Reden voor niet melden

Bijna de helft van de jongeren denkt dat melden 'toch geen zin heeft'. Bijna een kwart heeft nog nooit van de organisaties waar je kunt melden gehoord. En een kwart wist niet dat je überhaupt kon melden.

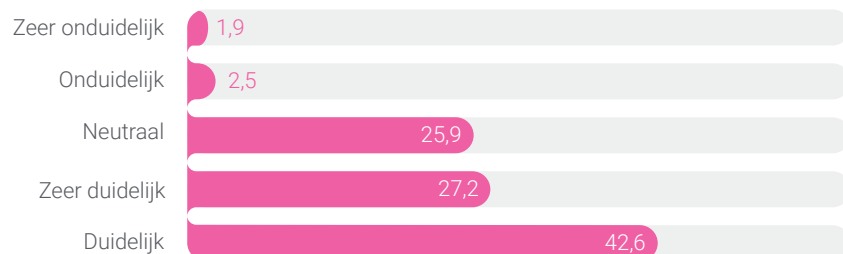
Een deel van de jongeren gaf ook nog andere redenen op om niet te melden, namelijk:

- 'Het is niet belangrijk.'
- 'Ik vond het niet erg.'
- 'Je moet het eerst zelf oplossen met school.'
- 'Ik dacht er niet bij na. Het is niet ernstig geweest.'
- 'Omdat je er soms niet aan denkt, omdat het een soort van normaal is.'
- 'Ik keer me tot Allah met de vraag voor sterkte; het begint bij jezelf uiteraard, maar helaas kan je in je eentje niet alle angst van een land overwinnen (angst voor islam).'
- 'Ik was verbaasd dat het mij was overkomen en daarna heb ik het helaas laten lopen.'

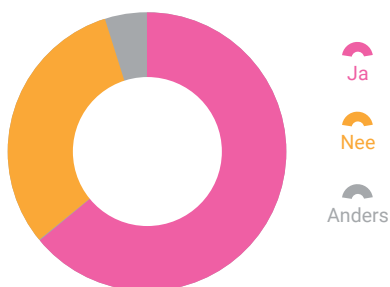
2.3 HOE WAARDEREN DE JONGEREN DE MELDWIJZER?

Een belangrijk doel van de evaluatie was om te weten wat jongeren vonden van de papieren vorm van de meldwijzer en de manier waarop de kennis in de meldwijzer wordt aangeboden. Uit de evaluatie blijkt dat bijna 70% geeft aan de meldwijzer duidelijk tot zeer duidelijk te vinden.

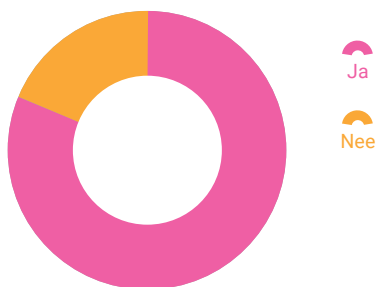
Ook 73% van de jongeren vindt een papieren meldwijzer zinnig. Ook werd gevraagd of ze de geboden informatie liever op een andere manier zouden ontvangen; 68% vindt het prima in de huidige vorm. Slechts 19% geeft aan dat ze het liever digitaal zouden willen krijgen. En 4% in de les door een docent.

VIND JE HET ZINNIG OM ZO'N PAPIEREN VERSIE VAN DE DMW TE KRIJGEN?

De vraag of de geboden informatie meer kennis over hoe en waar te melden geeft, wordt positief beantwoord. Maar liefst 80 procent van de jongeren weet door de informatie in de meldwijzer nu beter waar ze terecht kunnen om discriminatie te melden.

WEET JE DANKZIJ DE DMW (BETER) BIJ WELKE INSTANTIE JE DISCRIMINATIE MOET MELDEN?

De jongeren beoordelen de discriminatiemeldwijzer gemiddeld met een 7,4. Ze geven aan dat het een mooie flyer is met duidelijke informatie, 'dat het goed is dat het bestaat' en dat je de informatie makkelijk kunt vinden. Een enkeling zou bepaalde zaken graag anders zien, soms zijn ze daarbij ook met elkaar in tegenspraak: 'Digitaal lijkt mij fijner' of 'mag meer info voor mij hebben'. Eén jongere schrijft: 'Ik vind het dus wel iets wat onduidelijk door de vele info, maar wel handig als je niet weet hoe je iets moet melden.'

2.4 MELDINGSBEREIDHEID EN VERTROUWEN

Twee derde van de jongeren zou dankzij de discriminatiemeldwijzer eerder discriminatie melden. Ruim drie kwart daarvan omdat ze nu weten waar ze moeten melden.

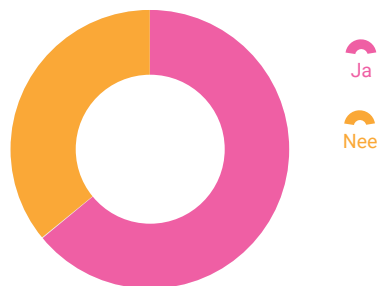
Een aantal jongeren licht toe waarom ze nu eerder zou melden:

- 'Het is een serieus maatschappelijk probleem'
- 'Ik vind dat het aangepakt moet worden'
- 'Ik ben me er meer van bewust'
- 'Het wordt met de wijzer wel duidelijk wanneer iets discriminatie is'
- 'Het is blijkbaar makkelijker dan verwacht'
- 'Het kost dus minder energie en tijd dan dat ik had verwacht'
- 'Ik weet er meer over'

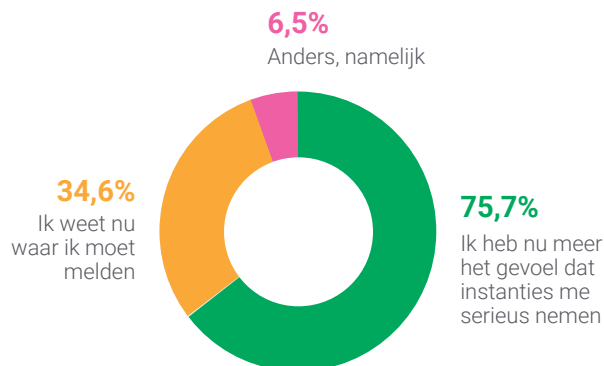
Die grotere meldingsbereidheid geldt overigens niet voor ervaringen met discriminatie uit het verleden. 74% zegt oude ervaringen niet meer te gaan melden, maar nieuwe ervaringen met discriminatie wel. 17% zou wel ervaringen uit het (recente) verleden nu gaan melden.

Een kwart geeft aan dat andere jongeren ook zeker eerder discriminatie melden als ze deze informatie hebben. Ruim de helft reageert met 'misschien wel' of 'weet ik niet'.

NU JE DEZE DMW BEKEKEN HEBT, ZOU JE DAN EERDER DISCRIMINATIE MELDEN ALS JE ZELF BENT GEDISCRIMINEERD?

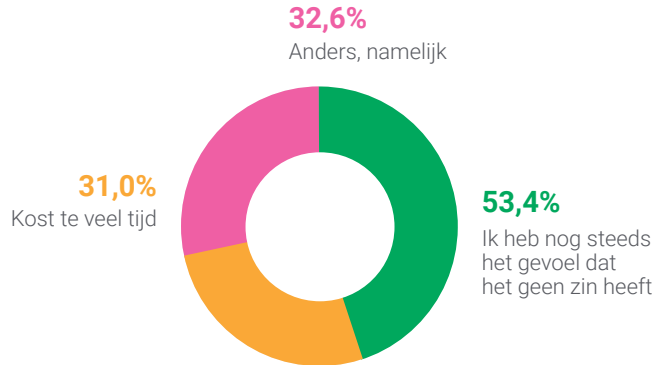

WAAROM ZOU JE NU EERDER MELDEN?

Een derde van de jongeren (58) geeft aan niet eerder discriminatie te gaan melden door het gebruik van de meldwijzer. Van deze 58 jongeren, heeft 53% nog steeds het gevoel dat het geen zin heeft. Dit gevoel blijkt hardnekkig.

WAAROM ZOU JE TOCH **NIET** EERDER GAAN MELDEN?

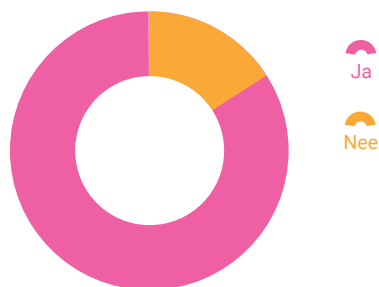

Daarnaast geven deze jongeren nog diverse andere redenen om niet te melden:

- 'Pas als het te ver gaat, zou ik het melden'
- 'Omdat ik het zelf oplos'
- 'Ik heb niet het idee dat ik gediscrimineerd word, en voor een zeldzame keer vind ik een melding maken onnodig'
- 'Ik kan mij niet voorstellen om überhaupt gediscrimineerd te worden'
- 'Het gebeurt bij mij te weinig'
- 'Het is nooit ernstig, moeilijk of pijnlijk geweest'
- 'Heb het al eens eerder geprobeerd en daar kwam niks uit'
- 'Er wordt niks mee gedaan'
- 'Ik kan voor mezelf opkomen'
- 'Ik trek me weinig aan van discriminatie'

Tot slot vroegen we de jongeren of ze de meldwijzer aanraden bij vrienden of familie. Maar liefst 85% van de jongeren gaf aan dat ze dat zouden doen.

ZOU JE DE DMW AANRADEN BIJ KLAS-/STUDIEGENOTEN, VRIENDEN OF FAMILIE?

3 Conclusie

De eerder ontwikkelde discriminatiemeldwijzer (DMW) voor jongeren is geëvalueerd om te achterhalen of deze meldwijzer aanslaat bij jongeren (1), bijdraagt aan meer kennis over waar en hoe je kunt melden (2) en de meldingsbereidheid hiermee wordt vergroot (3). Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie is het antwoord op alle drie de vragen: ja.

Een ruime meerderheid is positief over de vorm en vindt de geboden informatie duidelijk. Slechts 20% zou de informatie liever digitaal ontvangen of via een docent tijdens de les. De jongeren geven aan dat ze door de meldwijzer nu weten hoe en waar ze moeten melden. Kennis die ze voorheen niet hadden. Ze stellen dat ze nu ook eerder gaan melden. 85% zou de discriminatiemeldwijzer ook aanraden aan familie en vrienden.

Sommige jongeren krijgen door de DMW het gevoel dat discriminatie serieus wordt genomen, vooral omdat ze nu weten dat er verschillende instellingen zijn om discriminatie te melden. Toch blijft het gevoel dat melden geen zin heeft hardnekkig. Ook als ze weten bij wie ze moeten aankloppen, denkt nog een substantieel deel van de jongeren dat melden uiteindelijk geen nut heeft.

De persoonlijke overdracht van de meldwijzer is waarschijnlijk een belangrijke succesfactor bij deze evaluatie. De meeste jongeren die de enquête invulden, ontvingen de meldwijzer persoonlijk waarbij meestal ook een toelichting werd gegeven. Van een aantal intermediairs hoorden we dat daardoor ook discussie ontstond over eigen ervaringen en het belang van melden. Het is heel aannemelijk dat de meldwijzer en de informatie daarin bij jongeren beter landt als deze actief onder de aandacht wordt gebracht.

De uitkomsten van de evaluatie zijn gepresenteerd aan en besproken met vertegenwoordigers van MinD, het College voor de Rechten van de Mens, Art.1 Midden Nederland, LDVT en het ministerie van SZW. Zij gaven aan blij en ook verrast te zijn met de uitkomsten. De meldwijzer blijkt volgens hen een praktisch middel om jongeren te bereiken en kennis te geven over hoe en waar discriminatie te melden.

4 Aanbevelingen

De discriminatiemeldwijzer scoort goed op kennis waar te melden en op het vergroten van de meldingsbereidheid. Tegelijkertijd geeft nog een substantieel deel van de jongeren aan dat ze denkt dat melden uiteindelijk toch geen zin heeft. Deze intentie zal in de praktijk erop neerkomen dat ze bij een discriminatie-incident of -ervaring niet een melding doen bij een instantie. Om bij deze groep jongeren een positieve verandering teweeg te brengen, biedt de theorie van gepland gedrag (Icek Azjen) uitkomst. Onze aanbevelingen koppelen we aan de drie factoren die in deze theorie gezamenlijk aan de grondslag liggen van gepland gedrag – of meer specifiek: een intentie van datzelfde gedrag. Bij het interveniëren van gedrag, is aan te raden om naar deze drie factoren te kijken.

De eerste factor is het belang dat aan het gedrag en het effect daarvan wordt gehecht. Oftewel: waar leidt het toe als ik wél discriminatie meld? Op advies van een eerder georganiseerde focusgroep met jongeren, zijn op de achterkant van de discriminatiemeldwijzer korte testimonials van jongeren toegevoegd – deze versie is voorgelegd aan de jongeren die meededen aan deze evaluatie. Deze persoonlijke ervaringen moeten anderen overtuigen dat melden wel resultaat kan bereiken. Deze testimonials kunnen (jongeren) organisaties of overheden inzetten om jongeren het gevoel te geven dat het wel ergens toe leidt. Ook kan gedacht worden aan een (online) campagne met bijvoorbeeld vlogs waarin jongeren vertellen over hun positieve ervaring met melden. Benut daarbij ook de positieve uitkomsten van de meldwijzer: laat zien dat kennis bijdraagt aan meer meldingsbereidheid en daarmee vertrouwen.

De warme overdracht van de meldwijzer – van een-op-een uitleg en overhandiging tot groepsgewijze voorlichting dan uitdelen – heeft een positief effect op het succes van deze evaluatie. De persoonlijke overdracht leidde ook vaak tot een inhoudelijk gesprek over discriminatie met én tussen de jongeren over het belang van melden. Een vervolg op de discriminatiemeldwijzer zou het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal zijn om het effect van discriminatie melden duidelijker zichtbaar te maken. Ook is het aan te bevelen om verdere verspreiding te laten verlopen via intermediairs bij antidiscrimatievoorzieningen, jongerenwerk, maatschappelijk werk, politieagenten, College voor de Rechten van de Mens en ngo's als de Anne Frank Stichting en Amnesty International.

Om de de discriminatiemeldwijzer beter te laten landen, kan ook de omgeving van de jongeren ingezet worden om de sociale norm te communiceren dat discriminatie niet normaal is en melden zin heeft. Wat anderen vinden, is immers van invloed op het eigen gedrag – de tweede factor uit de theorie van gepland gedrag. Uit onderzoek (Felten, Taouanza en Keuzenkamp, 2016) blijkt dat men gemakkelijker de mening overneemt van mensen die tot de eigen groep behoren en van wie ze verwachten dat die ongeveer dezelfde mening hebben. De inzet van jongeren of voorbeeldfiguren die dichtbij de jongeren staan, behoort daarom tot een van de aanbevelingen. Dit kan zowel offline als online. Als een grote groep bereikt moet worden, is het vooral effectief als dit gaat via jongeren met veel online invloed en/of een groot online netwerk.

Tenslotte speelt de ingeschatte vaardigheid om het gedrag in de praktijk te brengen een rol om dit vervolgens ook te doen. Oftewel: kan ik dit ook echt? Dit is de boodschap die de discriminatiemeldwijzer met name voor het voetlicht brengt: melden is simpel waardoor een jongere het vertrouwen kan krijgen dat hij of zij het ook kan. We bevelen daarom aan om voor de verdere verspreiding van de meldwijzer ook bestaande digitale kanalen te gebruiken. Natuurlijk via Discriminatie.nl en MiND. Maar ook via sociale media van de organisaties die zich bezighouden met discriminatie en die veel jongeren bereiken. Creëer ook een centrale digitale plek

om de meldwijzers te kunnen bestellen. Stel in deze online omgeving ook les- of presentatiemateriaal beschikbaar die gebruikt kan worden bij de 'warme overdracht' van de discriminatiemeldwijzer.

TOT SLOT

Meer kennis over wat wordt verstaan onder discriminatie en waar en hoe te melden draagt bij aan de meldingsbereidheid. Maar het is cruciaal dat wanneer jongeren daadwerkelijk gaan melden, zij ook het gevoel hebben dan zij serieus genomen worden. Dus het blijft belangrijk om goed te investeren in organisaties die meldingen over discriminatie behandelen. Want vertrouwen gaat te paard en komt te voet.

Literatuur

Ajzen, I. (2006). Behavioral Interventions Based on the Theory of Planned Behavior. Online beschikbaar: <https://people.umass.edu/aizen/pdf/tpb.intervention.pdf>

Andriessen, I., Fernee, H. & Wittebrood, K. (2014). *Ervaren discriminatie in Nederland*. Utrecht: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Taouanza, I., Felten, H., & Keuzenkamp, S. (2016). *Werkt het aangaan van een dialoog? Onderzoek naar effectiviteit van dialoogbijeenkomsten tegen vooroordelen en stereotypingen*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Bijlage: Discriminatiemeldwijzer voor jongeren

COLOFON

Financier: ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Auteurs: Annemarie van Hinsberg
Joline Verloove
Siham el Moussaoui
Gijs van Beek

Ontwerp: Design Effects

Foto: 123RF

Uitgave: Kennisplatform Integratie & Samenleving
Catharijnesingel 47
3511 GC Utrecht
T (030) 789 20 009
E info@movisie.nl
I www.movisie.nl

De publicatie kan gedownload worden via de website van het Kennisplatform Integratie & Samenleving: www.kis.nl.

© Movisie, Utrecht 2018.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Movisie. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with Movisie. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

KENNISPLATFORM INTEGRATIE & SAMENLEVING

Kennisplatform Integratie & Samenleving doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond integratie, migratie en diversiteit. Daarnaast staat het platform open voor vragen, signalen en meningen en formuleert daar naar beste vermogen een antwoord op.

Deze kennisuitwisseling is bedoeld om een fundamentele bijdrage te leveren aan een pluriforme en stabiele samenleving. Wilt u op de hoogte blijven van alle projecten, vragen en antwoorden en andere vormen van kennisuitwisseling? Zie www.kis.nl, meld u aan voor de [nieuwsbrief](#) of volg ons op [Twitter](#) of [LinkedIn](#).

Kennisplatform Integratie & Samenleving is een programma van het Verwey-Jonker Instituut en Movisie

T 030 230 32 60 E info@kis.nl I www.kis.nl

